

Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde.

Orgaan der: NEDERLANDSCHE VEREENIGING VAN POSTZEGELVERZAMELAARS.

GEREDIGEERD DOOR

J. B. ROBERT, Ballstraat 57, 's GRAVENHAGE.

Januari 1910. - Jaargang XXVII: 303; Nieuwe Reeks: 179 - No. 1.

KLEUREN.

Kleuren, of de verscheidenheden in tinten en tonen door bijvoeging van andere kleuren verkregen, werken op even vele verschillende wijzen op den menschelijken geest, als zij verschillend door het oog opgenomen worden. Het „zien”, dat men ook „gevoelen” zou kunnen noemen, maakt het veelal lastig overeenstemming te verkrijgen in de benamingen van die menigte verschillen door technici gebezigd.

Er schijnen rassen te zijn die, zonder eenige ontwikkeling, de minste afwijking in een en dezelfde kleur oogenblikkelijk waarnemen, waarom boven het woord „gevoelen” werd gebruikt, terwijl het oog van andere buitengewoon ongevoelig voor zelfs scherpe afwijkingen is, hoewel zij volstrekt niet lijden aan kleurenblindheid. Toch blijft zelfs bij de meest gevoeligen nog een verschil van opneming bestaan, hetgeen verklaart hoe ook technici de tinten en tonen niet gelijk kunnen benamen. Hoe meer kleuren of tinten men samenmengt des te moeilijker wordt de onderlinge overeenstemming.

Nu is een correcte, een door allen *aangenomen* juiste kleurtintbenaming van groot belang voor den waren „philatelist”. Hij, „Philatelist”, behoort reukenschap te houden met alles, dus ook met kleuren. Hij behoort zich daarom daarin te oefenen. Kennis van al wat daarop betrekking heeft dient vooraf te gaan, daar het „gevoelen” of „zien” of „waarnemen”, als gezegd, zeer verschillend is. Daar zijn „oog”, zijn „gevoel”, zijn „waarnemingsvermogen” hem kan misleiden, moet hij naar middelen zoeken om afwijkingen te leeren onderscheiden zonder vrees voor vergissing. Hij weet dat „afwijkingen” dikwerf zeer sterk in gewicht, in belang, in waarde verschillen, waarom hij zich zelf dient te overtuigen van de juistheid van den aan een zegel gegeven kleurtintnaam. Zelfs zoo alle deskundigen denzelfden naam aan een tint zouden geven, hoe zou hij, Philatelist, kunnen weten, dat *die* tint door hem gezien, de bedoelde tint is!

Kleurkennis is echter ook noodzakelijk voor den

ontwikkelden verzamelaar die niet specialiseert. Dit wist men reeds voor jaren. Om die „kennis” te verspreiden hebben enkelen veel moeite en veel geld geofferd. Reeds voor ongeveer 25 jaren trachtten de Gebroeders Senf de kleurbenamingen door aanschouwelijke kleurkaartjes den verzamelaars duidelijk te maken. *The American Society* volgde enkele jaren later met een kleurenkaart; later volgden anderen. Hoewel de kaart van Heer Paul Ohrt als de beste kan aangemerkt worden, is het toch bevreemdend dat, afgezien van de voorstelling der talloze afwijkingen, niet één eraan dacht, dat de „*voorstellingswijze*” niet kon deugen voor het uitgebreide verzamelaarscorps. Wist men niet dat deskundigen onderling kleurtinten anders „zien”, dus ook anders „weêrgeven”, men had moeten bedenken dat „postzegels” kleine papiertjes zijn, onderbroken op alle mogelijke wijzen door den ondergrond: de papiertint. Dat die „ondergrond”, al naar de tint, allerlei effecten vormt, die het oog geheel anders opneemt, dan een groot blok in een en dezelfde tint, of wel een blok met van elkander verwijderde lange lijnen. De „postzegeluitgevende” Heeren of Lichamen schijnen gemeend te hebben, dat de opgave van een „schema” aan een drukker of aan een kleurenfabrikant voldoende was. Zeker zouden enkele uitgaven betrekkelijk goed hebben voldaan, zoo men *verschillende* zegelclichés hadde gebruikt, en dezelfde tinten en tonen op enkele meer gebruikte papiertinten hadde doen afdrukken.

Uit den „*Colour Dictionary*” van den Heer B. W. Warhurst, wiens ijveren op ons gebied zelfs in zijn grijsheid voortduurt, kan intusschen nog veel geleerd worden. Het onderwerp leidt ertoe, van genoemden Heer iets overtenemen, dat reeds vóór jaren in *Philatelic Journal of Great Britain* verscheen. Het is een korte, maar technische beschrijving van verschillende tintbenamingen, behoorende tot de voorgeplaatste hoofdkleur, waarmede vele lezers niet vertrouwd zijn, of die zij verwarren, of die zij zich anders denken dan ze zijn, en . . . die door de redacteurs ook weinig of in het geheel niet gekend of begrepen worden. — Bij de opsomming staan de bleke of lichte tinten voorop:

ROOD.	Vleesch- of zalmkleur, bleekrood.	Lichtroserood, levendig rose, rose (zacht tot diep), tot karmozijn. Vermiljoen, scharlaken, karmijn (licht tot don- ker), tot lak	BRUIN.	Geelbruin, oranjebruin, ka- stanjebruin, rood- tot purper- bruin; deze zijn de meest sprekende tonen. Het gewone matbruin (ge- bruikt voor pakketpapier) kan van bleek, licht, of donker loopen tot het zwart in sepia.
		Wijnrood is een donker roode wijnkleur niet zoo vol als robijn, loopt naar het kastanje, welke tint door menging van rood met zwart wordt verkregen. Solferino en ma- genta zijn rood met een weinigje blauw en komen zeer nabij het karmijn eenerzijds en het violet anderzijds. Indisch rood is een koperachtige tint in het bleekviolet. Venetiaansch rood is een bruin- achtig rood.		Ohocoladebruin heeft een violet tintje zoo het op rose wordt gedrukt en is mat op groen.
ORANGE.	Licht- of geel- oranje, oranje	tot oranjerood, tennaas- tenbij vermiljoen. tot oranjegemskleur en bruinoranje		Olijfbruin heeft een zacht groen- achtig tintje. Bistre is licht of ree- bruin met een zwartachtig tintje, of tennaastenbij olijfbruin. Het zooge- naamde lilabruin is een licht violet- bruin of matviolet.
GEEL.		Roomkleurige en gouden tinten tot oranjegeel, en oker tot gems- of bruingeel, citroen, en bleek groen- achtige tinten van hooggeel tot olijf- geel.		Hieraan wordt, tot beter begrip, nog iets toegevoegd, wat van betrekkelijk belang is. Er zijn twee benamingen, welke niet juist worden begrepen, nl. „lak" en „lila". Beide woorden zijn „Perzisch" en geven vaste kleuren aan. „Lakrood" is feitelijk een pleonasme, „lakblauw", „lakzwart" en dergelijke is zuivere onzin. „Lak" (Perzisch) is een bruinroode gomstof, die uit de takken van een groot aantal boomen in de Indische streken vloeit. Waarschijnlijk dankt zij wel den naam aan het aantal, daar „lak" in 't Perzisch 100.000 (grootte massa) beteekent. „Lilaj" is de Perzische benaming van den „blauw- of indigo-boom"; zijne bloemen, die matbleek- violet zijn, naderen in kleurtint het „ultramarijn". De technici in de ververijen, zoomede het gewone volk, dit is wel karakteristiek, kennen die tint wel, terwijl „verzamelaars", „catalogusbewerkers", „redacteurs van onze pers", haar geheel anders opvatten, of haar niet kennen, of, dit is misschien veelal het geval, in de haast waarmede zij iets afdoen, gedachteloos neërschrijven wat „onkundigen" hun berichten of vertellen. Een samen- voeging met een andere kleur laat „lila" evenmin toe als „lak". „Lila" is, evenals „lak", een „vaste" kleur, geheel bepaald. Men kan nooit van „lilarood" spreken, evenmin iemand, 'n chauvinistische dwaas niet medegerekend, het in zijn hoofd zal krijgen, om iets „ultramarijnblauwrood" te noemen. „Rood-, bruin-, violet-lila" en dergelijke, zijn volstrekt onmogelijk. Het „lila" laat zich niet mengen. Neemt men b. v. „rood" en vermengt men dit met „lila", dan krijgt men „smerig, vuilbruin"; neemt men „lila" en doet men er „bruin" bij dan is het „lila" spoorloos verdwenen, geheel ge- abrorbeerd, vernietigd door het „bruin". Wordt de tint zelf geheel vernietigd, dan begrijpt zeker een ieder wel, dat die tint „dood" is, en bijgevolg geen naam meer draagt.
GROEN.		Geelgroen, lichtgroen, gras- of normaalgroen, diep- of donkergroen, tot mirt.		
		Vol smaragdgroen, turkooisgroen, tot blauwgroen, niet dezelfde tint als mirt.		
		Olijfgroen heeft een gemskleurig of bruin tintje, olijf zelf is de midden- toon tusschen bruin en groen; lichtere tinten worden dikwerf salie geheeten, maar saliegroen heeft een blauwgrijs- achtig toontje in zich, hoewel anders even mat als olijf.		
BLAUW.		Bleek en lichtblauw, kobalt en ultramarijn, levendig blauw, diep Pruissisch en donkerblauw, tot indigo, dat soms zwartblauw wordt genoemd Groenachtige tinten, even- zoo als die in de turkoois te vinden, en enkele donkere tonen. Ook violet- blauw, door menging met 'n weinigje rood, en het licht en lilablauw.		
BLAUWE EN ROODE MENGINGEN.		Lila is een diep lavender-blauw, met een ietwat rose tint, gewoonlijk heliotrope genoemd; een roodach- tiger tint, ten onrechte roodlila ge- noemd, is mauve en lilarose is gewoonlijk roseachtig mauve.		
		Violet in lichte of matte tonen komt met donkerlila overeen, zoo de blauwe toon overheerscht; in mauve treedt het rood meer op. Purper heeft een beslist roodachtigen toon, en strekt zich tot magenta en lakkleur uit.		

meer of minder donker. De sering wordt „lilas, lilac, flor da lilla, enz.” in vreemde talen genaamd; „lilacinus” was de Latijnsche benaming van een bleek-blauwviolet, met een roodachtigen toon, ook in het indigo te vinden, zoodat mag worden verondersteld, dat daarmede *niet* de seringbloemenkleur, maar de indigoboom-bloemenkleur is bedoeld. Hoe het zij, lila geeft

een tint aan, altijd in het *blauw*, nooit in het rood loopend. Bleek, licht, donker, ook blauw zouden aan den naam kunnen worden toegevoegd, het laatste om scherper te preciseeren, maar de verbinding met een anderen tintnaam dan de blauwe blijft altijd een fout of een vergissing.

's Gravenhage.

(Wordt vervolgd.)

HOOFDREDACTEUR.

NIEUWE UITGIFTEN, AFWIJKINGEN, ONTDEKKINGEN, BIJZONDERHEDEN.

A. — NEDERLAND EN KOLONIËN.

DOOR

J. B. ROBERT en E. BOHLMMEIJER.

NEDERLAND. — Postformulieren. — Den Heer J. van Toorenenbergen dank ik zeer voor de toezending van den op 17 December 1909 te 's Hertogenbosch gekochten omslag van 5 c. in grooter formaat; den 15ⁿ te voren was hij, met de *dubbele* briefkaarten met *doorlopende* adreslijnen, te 's Gravenhage afgegeven. Ik boek ze hieronder.

— **Postbladen. Intrekking.** — De Staatscourant bevat de kennisgeving, dat de postbladen van 5½ c. vervaardigd van papier in witte kleur, (hiermede worden die met Koningskop, 1888, en die met Koninginnekop, 1894, bedoeld.) en die van 3½ (3), 5½ (5) en 13 (12½) c., (groen, blauw, rose,) voorzien van den opdruk van een zegeltype van vroegere uitgiften dan van 1898/99, met ingang van 1 Januari 1910 buiten gebruik zijn gesteld. (Zij kunnen dus niet meer als „gefrankeerde” formulieren gebruikt worden; bij gebruik zonder bijplakking van frankeerzegel worden zij met port belast.)

De bedoelde bladen kunnen tot 1 Juli 1910 worden ingewisseld tegen de nieuwe, thans geldige bladen, alle van grijs carton vervaardigd, en alle met den stempel der respectieve zegelwaarden van 3, 5 en 12½ c. van 1898/99.

De bladen in klein formaat, dienende tot insluiting voor antwoord, van 3½ (3) en 5½ (5) c. zullen niet worden uitgegeven.

— **Gebreken bij de Frankeerzegels.** — De 50 c. werd *Ned. Phil.* getoond, met naar rechts verschoven middenbeeld, zoodat een betrekkelijk groote witte ruimte aan de linkerzijde van het ovaal zichtbaar is.

— **Gebreken bij Portzegels.** — In *Het Postzegelblad* wordt door den Hoofdredacteur P. C. Dozy de vondst bericht van de 20 c., ultramarijn, type III, *zonder* ophaal aan de „2”.

Ons geacht lid Mr. A. J. Warren, *Epsóm*, schrijft mij, naar aanleiding van het lijntje tusschen de „T” en „E”, waarover in November op blz. 198 gesproken werd, dat hij hetzelfde gebrek heeft gevonden bij

Nederland, en bij Indië en Suriname, en hij het nog zoekt in andere waarden. Uit hetgeen volgt meent hij te mogen concludeeren, dat o. a. al die zegels stammen van de plaat genaamd zetting „H” (zie ons Novembernummer van 1895, blz. 51). Deze zetting, beschouwd als de eerste van de tweede reeks zettingen, zou, volgens des Heeren Warren meening, gezuiverd zijn van het bedoelde gebrekkige cliché, nadat het ontdekt werd. Omtrent de lettering van die zetting H, door mij als „laatste der eerste” en „eerste der tweede” aangemerkt — *dit* met het oog op de 30 en 50 van Indië („eerste” uitgifte), enz. een ondergeschikt punt, dat misschien deze ruimte alleen reeds niet waard is — zegt de Heer Warren nog: „deze zetting „komt niet voor onder die aangegeven in het Standaardwerk „Nederland”, doch behoort er klaarblijkelijk bij, „wat zeker reeds door iemand is opgemerkt. Omdat „het in dat boek mankeerde, kreeg het bij Ned. Indië „de lettering „H”, want de werkelijk „laatste” zetting „heet „G”.” — Ik voeg dit toe voor allen, die alleen deel I van het Standaardwerk bezitten.

Tevens vestigt hij de aandacht op de *vierkante* punten, te zien achter de „E” en de „B”, (op een zijner exemplaren ook achter de *tweede* „E”), die zich op de zegels van dat cliché vertoonen. — Voor een en ander zeer veel dank!

Van Nederland bezit hij met het bedoelde gebrek: de 25 c., afgestempeld Juli '92, Mrt. '93 (middelste van een strook van drie, alle type III) en Apr. '94.

— **Gebreken bij de Briefkaarten.** — De *Nederl. Phil.* meldt de 2½ c., oud Wapen, zonder „ED” in „NEDERLAND”.

— **Stempels.** — Door Mejuffrouw R. Kerlen, *Zutphen*, wordt mij ter inzage gezonden een rondstempel, dubbelcirkel, met „VELDPOSTKANTOOR” boven en uur beneden, tusschen beide cirkelkringen; in het binnenrond staat drieregelig cijfer, maand en jaarcijfer. Deze stempel werd gebruikt op het tijdelijk postkantoor, ter gelegenheid van de manoeuvres